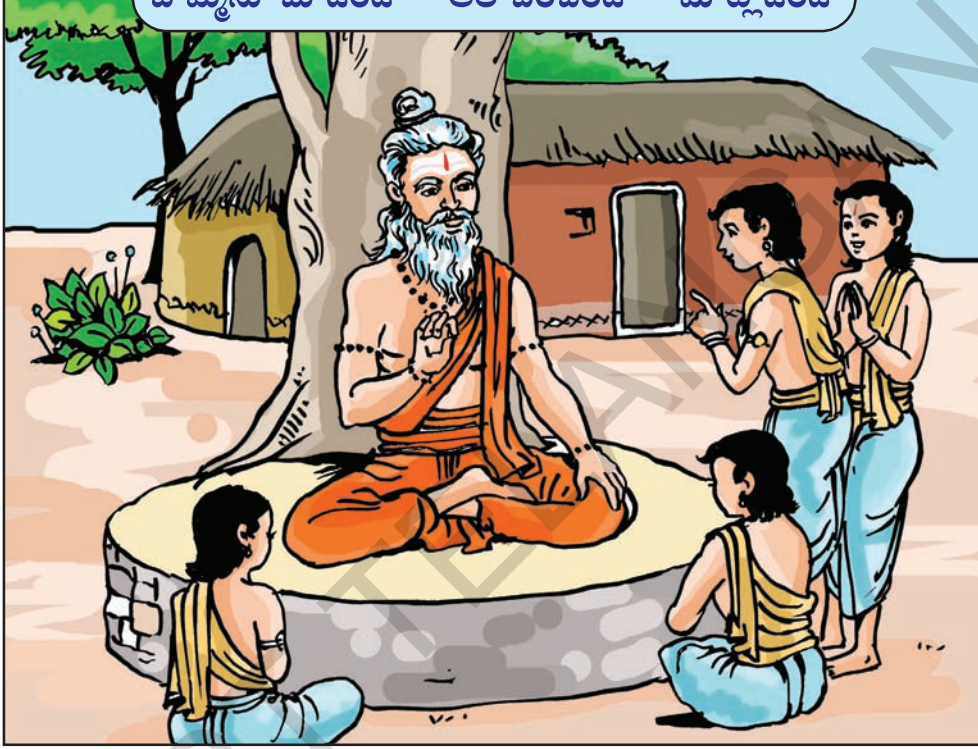

3. శతక సుధ

బొమ్మను చూడండి - ఆలోచించండి - మాట్లాడండి

ప్రశ్నలు

1. పై బొమ్మలో ఎవరెవరున్నారు?
ఏమి చేస్తున్నారు?
2. శిష్యులు ఏమి అడిగి ఉండవచ్చు?
3. గురువుగారు ఏం చెప్తుండవచ్చు?
4. మీకు తెలిసిన కొన్ని నీతివాక్యాలు చెప్పండి.

పాఠం ఉద్దేశం

శతకాలు నైతికవిలువలను పెంపొందింప జేస్తాయి. సమాజ నడవడికను, లోకం పోకడలను తెల్పుతాయి. రేపటి సమాజానికి మానవతా విలువలను అందిస్తాయి. మంచి చెడుల విచక్షణను నేర్పుతాయి. భావిజీవితాన్ని తీర్చిదిద్దుతాయి. శతక పద్యాలలోని నైతిక విలువలను తెలుపుతూ, విద్యార్థులను మంచి పౌరులుగా తీర్చిదిద్దడమే ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

పాఠ్యభాగ వివరాలు

ఈ పాఠం శతక ప్రక్రియకు చెందినది. శతకం నూరు/నూటికిపైగా పద్యాలతో ఉంటుంది. సాధారణంగా శతకపద్యాలలో పద్యానికి 'మకుటం' ఉంటుంది. ఇవి 'ముక్తకాలు'. అంటే ఏ పద్యానికదే స్వతంత్ర భావంతో ఉంటుంది.

ప్రస్తుత పాఠంలో సుమతి, దాశరథి, నరసింహ, నృకేశరి, వేమన, నగ్నసత్యాలు, శ్రీ శ్రీనివాస బొమ్మల, యాదగిరి లక్ష్మీనరసింహ శతకాలలోని పద్యాలున్నాయి.

విద్యార్థులకు సూచనలు

- ★ పాఠంలోని బొమ్మలు చూడండి. పాఠం ముందున్న ప్రవేశిక చదువండి. పాఠంలోని విషయాన్ని ఊహించండి.
- ★ పాఠాన్ని చదువండి. అర్థంకాని పదాలకింద గీతలు గీయండి.
- ★ అర్థంకాని పదాలను, వాక్యాలను గురించి మీ మిత్రులతో చర్చించండి.
- ★ పాఠ్యపుస్తకం చివరన ఉన్న 'పదాలు - అర్థాలు' పట్టిక చూసి, తెలియని పదాలకు అర్థాలను తెలుసుకొండి.

కవుల పరిచయాలు

(13వ శతాబ్దం)

1. **సుమతి శతకం - బద్దెన.** లౌకికనీతులను అతిసులువుగా కందపద్యాల్లో ఇమిడ్చి సుమతి శతకాన్ని రాసిన కవి బద్దెన. (వేములవాడ చాళుక్యరాజు భద్రభూపాలుడే బద్దెన అని చరిత్రకారుల అభిప్రాయం) ఈయన 'సుమతి' శతకంతోపాటు 'నీతిశాస్త్ర ముక్తావళి' అనే గ్రంథాన్ని రాశాడు.

2. **దాశరథి శతకం - కంచెర్ల గోపన్న.** రామదాసుగా పేరుపొందిన కంచెర్ల గోపన్న 'దాశరథి కరుణాపయోనిధి' అన్న మకుటంతో శతకాన్ని రాసి, భద్రాచల శ్రీరామచంద్రునికి అంకితమిచ్చాడు. ఖమ్మంజిల్లా నేలకొండపల్లికి చెందిన ఈయన కీర్తనలు ఇప్పటికీ తెలుగువారి నాల్కలపై నాట్యమాడుతూనే ఉన్నాయి.

17వ శతాబ్దం

18వ శతాబ్దం

3&4. నరసింహ శతకం మరియు నృకేశరి శతకం - కాకుత్స్థం శేషప్పకవి. జగిత్యాల జిల్లా ధర్మపురి నారసింహునికి తన జీవితాన్ని అంకితం ఇచ్చిన సత్కవి. నరహరి శతకం, ధర్మపురి రామాయణం, ఈయన రచనలు. జనవ్యవహార నుడికారాలు, పదబంధాలు, లోకోక్తులను పద్యరూపంలో వ్యక్తీకరించిన నరసింహశతకం ఈయనకు అమిత కీర్తిని తెచ్చిపెట్టింది.

5. వేమన శతకం - వేమన. వేమన పద్యం రాని తెలుగువాళ్ళు ఉండరు. సహజకవిగా ప్రసిద్ధిపొందాడు. కడపజిల్లాకు చెందిన ఈయన పద్యాలలో - నీతి, లోకజ్ఞానం, మానవతా విలువలు ఉంటాయి. జన వ్యవహారశైలిలో, తేలికైన ఉపమానాలతో పద్యాలు రచించడం వేమన ప్రత్యేకత.

17వ శతాబ్దం

6. నన్నెచార్యులు శతకం - రావికంటి రామయ్యగుప్త. 'కవిరత్న' ఈయన బిరుదు. ఈయన పెద్దపల్లి జిల్లాలోని మంథనికి చెందినవాడు. గౌతమేశ్వర శతకం, గీతామృతం, వరద గోదావరి ఈయన రచనలు. వరకవిగా, మంత్రకూట వేమనగా సుప్రసిద్ధుడు.

17.6.1936 -
30.3.2009

7.4.1939 -
28.9.2009

7. శ్రీశ్రీనివాస బొమ్మల శతకం - డా॥ ఆదేవు చంద్రమౌళి. వరంగల్ అర్బన్ జిల్లా రంగశాయిపేట గ్రామానికి చెందిన ఈయన బిరుదు 'కవిశశాంక'. వేములవాడ రాజరాజేశ్వర శతకం, రామాయణ రమణీయం (పద్యకావ్యం) రచించాడు. సరళమైన భాషలో, అందరికీ అర్థమయ్యే శైలిలో పద్యాలు రాయడం వీరి ప్రత్యేకత.

8. శ్రీ యాదగిరి లక్ష్మీనృసింహ శతకం - శ్రీ ధూపాటి సంపత్కుమారాచార్య. ఖమ్మం జిల్లాకు చెందిన ఈయన 'యాదగిరివాస! నృసింహ! రమావిభో! ప్రభో!' అనే మకుటంతో చక్కని పద్యాలు రాశాడు. ఇవన్నీ భక్తితోపాటు నైతిక విలువలను పెంపొందింపజేస్తాయి.

20వ శతాబ్దం

ప్రవేశిక

పద్యం రసానుభూతిని కలిగిస్తుంది. పద్యంలోని రాగయుక్త ఆలాపన (లయ) మానసిక ఆనందాన్నిస్తుంది. నైతికవిలువలను పద్యాల ద్వారా నేర్చుకొని జీవితాన్ని ఆదర్శంగా తీర్చిదిద్దుకోవచ్చు. పద్యాలను ధారణ చేయడం ద్వారా నిరంతరం ఆ నీతులను మననం చేసుకోవచ్చు. మరింకెందుకు ఆలస్యం? శతక పద్యాల తోటలోకి వెళ్దాం! నైతిక పరిమళాల్ని ఆస్వాదిద్దాం!

I

- ★ 1. కం॥ ఆం కొన్న కూడె యమృతము
తాం గొంకక నిచ్చువాడె దాత ధరిత్రిన్
సోం కోర్పువాడె మనుజుడడు
తేంకువ గలవాడె వంశతిలకుడు సుమతీ!

- సుమతి శతకం, బద్దెన.

- ★ 2. చం॥ వనకరి చిక్కె మైనసకు, వాచవికిం జెడిపోయె మీను, తా
వినికికిం జిక్కె జిల్వ గనువేదురు యెందెను లేళ్ళు, తావినో
మనికి నశించె దేటి, తరమా యిరు మూటిని గెల్వ, నైదు సా
ధనముల నీవె గావదగు దాశరథీ! కరుణాపయోనిధీ!
- దాశరథీ శతకం, కంచెర్ల గోపన్న.

- ★ 3. సీ॥ లోకమందెవడైన లోభిమానవుడున్న
భిక్షమర్థికి చేతం బెట్టలేదు
తాను బెట్టకయున్న తగవు పుట్టదుకాని
యెరులు పెట్టగం జూచి యోర్వలేదు
దాత దగ్గర జేరి తన ముల్లె వొయినట్లు
జిహ్వతో జాడీలు చెప్పుచుండు
ఫలము విఘ్నంబైన బలుసంతసమునందు
మేలుకల్గినజాల మిడుకుచుండు

తే.గీ॥ శ్రీరమానాథ! యిటువంటి కృరునకును
భిక్షుకుల శత్రువని పేరుబెట్టవచ్చు
భూషణవికాస! శ్రీధర్మపుర నివాస!
దుష్టసంహార నరసింహ దురితదూర!

- నరసింహశతకం, కాకుత్స్థం శేషప్పకవి.

ఆలోచించండి - చెప్పండి

- ★ వంశానికి కీర్తి తేవడమంటే మీకేమర్థమైంది?
- ★ చెడు అలవాట్లకు లొంగిపోతే ఏం జరుగుతుంది?
- ★ 'భిక్షుకులకు శత్రువు లోభి' అన్న కవి అభిప్రాయాన్ని మీరు ఏకీభవిస్తున్నారా? ఎందుకు?
- ★ చాడీలుచెప్పడం మంచి అలవాటు కాదు. ఎందుకో చెప్పండి?

II

★ 4. ఉ॥

ఏనుగు బోవజూచి ధ్వనులెత్తుచుఁగుక్కలు గూయసాగుచో
దాని మనస్సు కోపపడి దందడి వానిని వెంబడించునే
మానవులందు సజ్జనుడు, మత్తులు కొందరు గేలి చేయు చో
ఆ నరుడల్లి వాండ్ర బదులాడునె ధర్మపురీ సృకేశరీ!
- సృకేశరీ శతకం, కాకుత్స్థం శేషప్పకవి.

★ 5. కం॥

తన మదిఁ గపటము గలిగిన
తన వలెనే కపటముండుఁ దగ జీవులకున్
తన మది కపటము విడిచిన
తనకెప్పుడు కపటిలేదు ధరలో వేమా!
- వేమన శతకం, వేమన.

★ 6. ఆ.వె॥

ధనమదమ్ము చేత దానవుండై పోయి
పేదవాడు పడెడు బాధ గనక
కష్టపెట్టువారు కలకాల ముందురా
కల్లగాదు రావికంటిమాట!
- నగ్నసత్యాలు శతకం,
రావికంటి రామయ్యగుప్త.

ఆలోచించండి - చెప్పండి

- ★ ఏయే గుణాలు అలవరుచుకుంటే మనలోని కపటం తొలగిపోతుంది?
- ★ సజ్జనుని లక్షణాలు ఏమిటి?
- ★ గేలి చేయడమంటే మీకేమర్థమైంది?
- ★ ధనమదమ్ము వంటి ఏయే గుణాలు కలిగిఉంటే దానవులౌతారు?

III

- ★ 7. ఆ.వె॥ సత్పురుషుల మైత్రి సలుపగా మనసిమ్ము
కమలనయన నిన్ను గాంచనిమ్ము
విశ్వశాంతికోరు విజ్ఞానమే యిమ్ము
చిద్విలాస భాస! శ్రీనివాస!

- శ్రీ శ్రీనివాస బొమ్మలశతకం,
డా॥ అడెపు చంద్రమౌళి.

- ★ 8. చం॥ జననియు జన్మభూమియును స్వర్గముకన్న ఘనమ్ములన్న సూ
క్తిని వెలయింప సత్యమని దివ్యపురావిభవైక నవ్య దీ
ప్తిని గలిగింప మాతృపదపీఠి శిరంబు త్యజించు తెంపు నీ
వనిశము గూర్పు యాదగిరివాస! నృసింహ! రమావిభో! ప్రభో!

- శ్రీ యాదగిరి లక్ష్మీనృసింహ శతకం,
ధూపాటి సంపత్కుమారాచార్య.

ఆలోచించండి - చెప్పండి

- ★ 'విజ్ఞానము విశ్వశాంతికోరకు' దీనిపై మీ అభిప్రాయాలు చెప్పండి?
- ★ 'జనని, జన్మభూమి స్వర్గం కన్న మిన్న' అని కవి ఎందుకన్నాడు?

తాత్పర్యాలు

1. ఓ మంచి బుద్ధి గలవాడా! బాగా ఆకలివేసినపుడు తిన్న అన్నమే అమృతంవలె చాలా రుచిగా అనిపిస్తుంది. వెనుదీయకుండా దానం చేసేవాడే ఈ భూమి మీద నిజమైన దాత. కష్టాన్ని ఓర్చుకొనగలవాడే మనిషి. ధైర్యమున్నవాడే తన వంశానికి వన్నె తెస్తాడు.
2. కరుణాసముద్రుడా! దశరథపుత్రుడా! శ్రీరామా! తనమేని దురదను పోగొట్టుకోవడానికి ఏనుగు, నోటికి రుచి ఆశించి చేప, రాగానికి లొంగి పాము, దృష్టిభ్రమకులోనై జింక, పూలవాసనకు మైమరచి తుమ్మెదలు బందీలవుతున్నాయి. ఇట్లా ఒక్కొక్క ప్రాణి ఒక్కొక్క ఇంద్రియ చపలత్వం వల్ల నశిస్తుంది. ఈ పంచేంద్రియ చాపల్యం గల నేను వాటి నుండి ఎలా బయటపడగలను? నీవే నా చాంచల్యాన్ని దూరంచేసి స్థిరమైన బుద్ధిని ప్రసాదించుము.
3. ఆభరణాలచే ప్రకాశించేవాడా! శ్రీ ధర్మపురంలో నివసించేవాడా! దుష్టులను సంహరించేవాడా! పాపాలను దూరం చేసేవాడా! ఓ నరసింహ! పినారి యాచకులకు తన చేతితో భిక్షం పెట్టడు. పెట్టకపోతే ఏ గొడవ లేదు. కాని ఇతరులు పెట్టినపుడు చూసి తాను ఓర్వలేదు. దానం చేసే దాత దగ్గరకు పోయి తనముల్లె (సొమ్ము) పోయినట్లుగా నోటి దురుసుతో చాడీలు చెబుతాడు. లోభి తాను అనుకున్నట్లు దానం చేయడం

విఫలమైతే చాలా సంతోషిస్తాడు. ఇతరులకు మేలు కలిగితే బాధపడుతాడు. ఓ శ్రీరమానాథా! ఇటువంటి వారిని భిక్షుకుల శత్రువుగా చెప్పవచ్చుకదా!

4. ధర్మపురి నరసింహా! ఏనుగు పోతుంటే చూసిన కుక్కలు ఎంత మొరిగినా ఆ ఏనుగు వాటిపై కోపంతో వెనుదిరిగి తరుమడు. అట్లాగే ఒక సజ్జనుడిని కొందరు మూర్ఖులు గేలిచేసినా, అతడు కోపించి వారితో వాదులాడబోడు. ఇది సజ్జనుని స్వభావం.
5. ఓ వేమా! తన మనసులో మోసపు ఆలోచనలు ఉంటే ఇతరుల్లో కూడా మోసమే ఉన్నట్లు కనిపిస్తుంది. తన మనస్సునుండి అట్లాంటి మోసపూరిత భావాలను తొలగించుకుంటే ఈ లోకంలో తనకు మోసగాడే కనిపించడు కదా!
6. ధన బలంతో రాక్షసులుగా మారి, పేదవారు బాధపడుతున్నా లెక్కచేయక, వారిని కష్టాల పాలు చేసే మానవులు కలకాలం నిలువరు కదా! ఇది నిజం అని కవి భావన.
7. ఓ శ్రీనివాసా! జ్ఞాన విలాసం చేత ప్రకాశించేవాడా! మంచివారితో స్నేహం చేసే మనసును ఇవ్వు. కమలాల వంటి కన్నులు కలవాడా! నిన్ను కనులారా చూడనివ్వు. ప్రపంచశాంతిని కోరే విజ్ఞానాన్ని ఇవ్వు.
8. యాదగిరివాసా! నరసింహా! లక్ష్మీదేవికి భర్త అయినవాడా! ప్రభో! జన్మనిచ్చిన తల్లి, జన్మభూమి స్వర్గం కంటే మిన్న. ఈ సూక్తిని నిజమని చెప్పటానికి, దివ్యమైన ప్రాచీన వైభవాన్ని నూతన కాంతులతో నిరంతరం వెలిగించడానికి తల్లి పాదపీఠం మీద తల ఉంచి ప్రాణాలు విడిచే తెగువను నాకు ప్రసాదించు.

I

విని, అర్థం చేసుకొని, ఆలోచించి మాట్లాడడం

1. పాఠ్యాంశంలోని పద్యాలలో ఏయే మంచి అలవాట్లు గురించి కవులు చెప్పారు? వాటిని అలవరచుకోవాలంటే మనం ఏం చేయాలి?
2. శతక పద్యాలు ఎందుకు నేర్చుకోవాలో చెప్పండి.

II

ధారాళంగా చదువడం - అర్థం చేసుకొని ప్రతిస్పందించడం

1. **కింద ఇచ్చిన పద్యం చదువండి. అర్థం చేసుకోండి. ఇచ్చిన ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.**
అల్పదేవుడు పల్కు నాడంబరముగాను
సజ్జనుండు బల్కు జల్లగాను
కంచు మ్రోగునట్లు కనకంబు మ్రోగునా ?
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!

- అ. సజ్జనుని మాట ఎట్లా ఉంటుంది?
- ఆ. ఏది మోగితే ఎక్కువ ధ్వని వినిపిస్తుంది?
- ఇ. అల్పుడు మాట్లాడుతాడు.
- ఈ. ఈ పద్యానికి శీర్షికను సూచించండి.
- ఉ. పై పద్యంలో ఎవరెవరిని వేటితో పోల్చారు?

2. కింది వాక్యాలను చదువండి. సరైన సమాధానాలు అనుకునేవాటిపై '✓' అనే గుర్తును పెట్టండి.

- అ. నేను పక్షులపై/జంతువులపై దయ ...
ఎప్పుడూ కలిగిఉంటాను / అప్పుడప్పుడు కలిగిఉంటాను / అసలు కలిగిఉండను
- ఆ. నేను యాచకులకు భిక్ష ...
ఎప్పుడూ పెడుతాను / అప్పుడప్పుడు పెడుతాను / అసలు పెట్టను
- ఇ. నాకు మనసులో మోసపు ఆలోచనలు ...
ఎప్పుడూ వస్తాయి / అప్పుడప్పుడు వస్తాయి / అసలు రావు
- ఈ. నేను మంచి దృష్టితో ...
ఎప్పుడూ ఉంటాను / అప్పుడప్పుడు ఉంటాను / అసలు ఉండను
- ఉ. నేను మంచివారితోనే స్నేహం ...
ఎప్పుడూ చేస్తాను / అప్పుడప్పుడు చేస్తాను / అసలు చేయను
- ఊ. నేను ఓర్పుతో ...
ఎప్పుడూ ఉంటాను / అప్పుడప్పుడు ఉంటాను / అసలు ఉండను
- ఋ. నేను అమ్మను, ఊరును ...
ఎప్పుడూ గౌరవిస్తాను / అప్పుడప్పుడు గౌరవిస్తాను / అసలు గౌరవించను

III

స్వీయరచన

1. కింది ప్రశ్నలకు ఐదేసి వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

- అ. 'సత్పురుషుల స్నేహం అవసరం'. ఎందుకు?
- ఆ. ఉన్న ఊరు, కన్నతల్లి స్వర్గం వంటివి. ఎందుకు?
- ఇ. ధనం బాగా ఉంటే ఏమేం మంచిపనులు చేయవచ్చు?
- ఈ. 'లోభి ఎప్పుడూ సంతోషంగా ఉండడు'. ఎందుకు?

2. కింది ప్రశ్నకు పది వాక్యాలలో జవాబు రాయండి.

పాఠంలోని శతకపద్యాల ఆధారంగా మన ప్రవర్తన, నడవడిక ఎట్లా ఉండాలో వివరించండి?

IV

సృజనాత్మకత / ప్రశంస

పద్యాల ఆధారంగా నీతులు తెలిపే సూక్తులను తయారుచేయండి. రాయండి. ప్రదర్శించండి.

V

పదజాల వినియోగం

1. కింద ఇచ్చిన పదాల అర్థాలను జతపరచండి.

అ. నరుడు	()	1. అపహాస్యం
ఆ. గేలి	()	2. మోసం
ఇ. జిహ్వ	()	3. మానవుడు
ఈ. కపటము	()	4. భూమి
ఉ. ధరిత్రి	()	5. నాలుక

2. కింది వాక్యాలను చదువండి. ఇచ్చిన పదాలకు అదే అర్థం వచ్చే పదాలను గుర్తించండి.

- అ. **ధరిత్రి** : భూమిపై కాలువ్యం పెరిగింది. నేల కోతవల్ల పంటలు పండటం లేదు. అవనిని తల్లిగా పూజిస్తాం.
- ఆ. **తావి** : పువ్వుకు తావి వల్ల కీర్తి వస్తుంది. ఆ పరిమళం ఆప్రాణించాలని ఎవరికుండదు? అట్టి సువాసనలు ఎంతో సంతోషాన్నిస్తాయి.

3. కింది వాక్యాలలో నానార్థాలను గుర్తించండి.

- అ. **శ్రీ** : సాలెపురుగు తన గూడును అద్భుతంగా కడుతుంది. పాము కోరల్లో విషం ఉంటుంది. సంపద శాశ్వతం కాదు. బుద్ధిబలం అవసరం.
- ఆ. **ధనము** : గోపాలుడు విత్తము తీసికొని అంగడికి వెళ్ళాడు. పాడిసంపదను పెంచడానికి ఆవుల మందను కొన్నాడు.

4. కింది పేరాను చదువండి. ఖాళీలలో తగిన పదాలను రాయండి.

(నిజం, ఓర్పు, బాధ, చాడీలు, నీతి)

సిరి, శాంతి ఒకే తరగతి వారు. సిరి రోజూ బడిలో చెప్పిన పాఠాలను ఎప్పటికప్పుడు రాసుకోవడం, చదువుకోవడం చేసేది. శాంతి బడికి సరిగ్గా వచ్చేది కాదు. అందరినీ తన అల్లరితో పెట్టేది, చెప్పేది. ఒకరోజు శాంతి, సిరి నోట్‌బుక్‌ను దాచింది. ఈ విషయం తెలిసినా సిరి శాంతిని ఏమి అనలేదు. అదే రోజు ఉపాధ్యాయుని విద్యార్థినుల నోట్‌బుక్‌లను పరిశీలించడానికి తీసుకుంది. వాటిలో సిరి నోట్‌బుక్ లేదు. అందుకని ఉపాధ్యాయుని సిరిని “నోట్‌బుక్ ఇవ్వలేదేం” అని అడిగింది. సిరి మౌనంగా ఉండిపోయింది.

ఉపాధ్యాయుని..... తెలుసుకుంది. ఆ తర్వాత పిల్లలకు కథలను ఉదహరిస్తూ, శతకపద్యాల్లో ఉండే మానవతా విలువలను గురించి చెప్పి, నిజజీవితంలో వాటి ఆచరణ ఎలా ఉండాలో తరగతిలో చర్చించారు. శాంతిలో పరివర్తన వచ్చింది. సిరికి, శాంతి క్షమాపణలు చెప్పింది. అందరూ సిరిను ప్రశంసించారు.

VI

భాషను గురించి తెలుసుకుందాం

1. కింది వాక్యాలలో భాషాభాగాలను గుర్తించండి. పట్టికలో రాయండి.

- మామిడిపండు తియ్యగా ఉంది.
- అయ్యో! రమ చదువు ఆగిపోయిందా?
- పిల్లలు శతకపద్యాలను చదువుతున్నారు.
- ఆమె మహా సాధ్వి.
- కాంచీపురంలో అనేక దేవాలయాలు ఉన్నాయి.
- బాలభానుడు తూర్పున ఉదయిస్తాడు.
- ఋ. రాముడు మంచి బాలుడు.

నామవాచకం	సర్వనామం	విశేషణం	క్రియ	అవ్యయం

సంధి

❖ కింది పదాలను కలిపిన విధానాన్ని పరిశీలించండి.

నేడు + ఇక్కడ = నేడిక్కడ (న్ + ఉ) డు + ఇ → డి (న్ + ఇ)

వారు + ఇచ్చట = వారిచ్చట (ర్ + ఉ) రు + ఇ → రి (ర్ + ఇ)

పై మొదటిపదంలో (నేడు) చివరిఅచ్చు (పూర్వస్వరం) 'ఉ'; రెండవపదం (ఇక్కడ) లో మొదటిఅచ్చు (పరస్వరం) 'ఇ'. 'ఉ' కారానికి 'ఇ' కారం కలిసినప్పుడు 'ఇ' కారమే నిలబడింది. అంటే సంధి జరిగిందన్నమాట. పూర్వస్వరానికి పరస్వరం వచ్చి చేరినప్పుడు పరస్వరమే నిలుస్తుంది. దీనినే 'సంధి' అంటారు.

పూర్వ, పర స్వరాలకు పరస్వరం ఏకాదేశమగుట సంధి.
(ఏకాదేశమంటే ఒకవర్ణం స్థానంలో మరొక వర్ణం వచ్చిచేరడం.)

2. కింది పదాలను కలిపి రాయండి.

- దానము + ఒసంగి =
- కవితలు + అల్లిన =
- విఘ్నంబు + ఐన =
- కపటము + ఉండు =
- బదులు + ఆడునె =

ప్రాజెక్టుపని

పాఠశాల గ్రంథాలయం నుండి వివిధ శతకాలను సేకరించి, పరిశీలించి అంశాలవారీగా కింది పట్టికలో రాయండి, నివేదిక రాసి ప్రదర్శించండి.

క్ర.సం.	శతకం	మకుటం	కవి పేరు
1			
2			
3			
4			
5			
6			

నేనివి చేయగలనా ?

- ★ పద్యాలను రాగంతో, భావంతో చదువగలను. అవును / కాదు
- ★ భావాలను అర్థంచేసుకొని సొంతమాటల్లో చెప్పగలను. అవును / కాదు
- ★ అపరిచిత పద్యాన్ని చదివి ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయగలను. అవును / కాదు
- ★ ప్రవర్తన, నడవడిక గురించి సొంతమాటల్లో రాయగలను. అవును / కాదు
- ★ పద్యభావాల ఆధారంగా సూక్తాలను రాయగలను. అవును / కాదు

సూక్తి

నీతి, సద్గుణాలు వజ్రాలకన్నా విలువైనవి.
అవి మనిషికి సంతృప్తినిస్తాయి.
మనీషిగా తీర్చిదిద్దుతాయి.

చదువండి - తెలుసుకొండి

భారతీయ విద్యావిధానంలో శ్లోకాలకు ప్రత్యేక స్థానం ఉన్నది. విద్య యొక్క ప్రాధాన్యతను తెలిపే కొన్ని శ్లోకాలను తెలుసుకుందాం.

శ్లో॥ స్వగృహే పూజ్యతే మూర్ఖః, స్వగ్రామే పూజ్యతే ప్రభుః ।
స్వదేశే పూజ్యతే రాజా, విద్వాన్ సర్వత్ర పూజ్యతే ॥

భావం : మూర్ఖుడు తన ఇంట్లోనే గౌరవించబడతాడు. అధికారి తన గ్రామంలోనే గౌరవించబడతాడు. రాజు తన రాజ్యంలోనే గౌరవింపబడతాడు. కానీ విద్యావంతుడు (పండితుడు) అంతటా పూజించబడతాడు.

శ్లో॥ అన్నదానం మహాదానం, విద్యాదాన మతః పరం ।
అన్నేన క్షణికా తృప్తిః, యావజ్జీవం చ విద్యయా ॥

భావం : అన్నదానం గొప్పదేకానీ దానికంటే విద్యాదానం గొప్పది. అన్నము వల్ల తాత్కాలికమైన ఆకలి తీరి తృప్తి కలుగుతుందేమో! కానీ విద్య వల్ల అజ్ఞానం తొలగి జీవితమంతా సుఖశాంతులు లభిస్తాయి.

శ్లో॥ విద్యా దదాతి వినయం, వినయాద్భాతి పాత్రతామ్ ।
పాత్రత్వాద్ధన మాప్నోతి, ధనాద్ధర్మం తతస్సుఖమ్ ॥

భావం : విద్య వల్ల వినయం లభిస్తుంది. దానితో పాత్రత వస్తుంది. పాత్రత వల్ల ధనం, దానిద్వారా సుఖాన్ని ప్రజలు పొందుతారు.

శ్లో॥ విద్యాధనం శ్రేష్ఠధనం, తస్మాల్ మితరధనమ్ ।
దానేన వర్ధతే నిత్యం, న భారాయ న నీయతే ॥

భావం : సంపదలన్నింటిలో విద్యాధనం గొప్పది. విద్య వలన వివిధ ధనాలను సాధించవచ్చు. విద్య పంచినకొద్దీ పెరుగుతుందేకాని తరుగదు. విద్యావంతుడికి విద్య బరువు కాదు. దొంగలపాలు అసలేకాదు.

శ్లో॥ విద్యా నామ నరస్య రూపమధికం ప్రచ్ఛన్నగుప్తం ధనం,
విద్యా భోగకరీ యశస్సుఖకరీ విద్యా గురూణాం గురుః ।
విద్యా బంధుజనో విదేశగమనే విద్యా పరం లోచనం
విద్యా రాజసు పూజ్యతే నహి ధనం విద్యావిహీనః పశుః ॥

భావం : మానవులకు విద్యయే సౌందర్యం. విద్యయే దాచుకున్న ధనం. చదువే కీర్తిని, సుఖాన్ని కలిగిస్తుంది. విద్యయే గురువులకు గురువు వంటిది. విదేశాలకు వెళ్ళినపుడు విద్యయే బంధువు. చదువే మరొక కన్ను. రాజసభలలో విద్యకే గౌరవం లభించిందికానీ ధనానికి కాదు. ఇటువంటి శ్రేష్ఠమైన విద్య లేనివాడు వింత పశువు!

